

SERIA OCHRONY PRACY

I. KOPANIE ROWÓW
II. PRACE PRZY PRZEWODACH
G A Z O W Y C H

II wydanie

WSKAZÓWKI BEZPIECZEŃSTWA
I HIGIENY PRACY

10

SERIA OCHRONY PRACY

I. KOPANIE ROWÓW
II. PRACE PRZY PRZEWODACH
G A Z O W Y C H

II wydanie

WSKAZÓWKI BEZPIECZEŃSTWA
I HIGIENY PRACY

WSTĘP

Większe roboty ziemne na terenie zakładu przemysłowego są stosunkowo rzadko wykonywane własnymi siłami zakładu; przeważnie bywają one powierzane specjalnym przedsiębiorstwom rozporządzającym odpowiednimi siłami fachowymi.

Zdarza się jednak, że zachodzi potrzeba wykonania takiej pracy we własnym zakresie, jak wykop na fundament maszyny, ułożenie właściwego rurociągu itp. Wówczas pracę wykonywa zespół niefachowy, nieznający warunków jakie muszą być zachowane w celu uniknięcia niebezpieczeństwa i wymagający dopiero pouczenia jak praca ma być wykonywana i jakie środki ostrożności muszą być przedsięwzięte.

Wskazówki niniejsze podają najważniejsze zasady, do których należy się stosować aby te najczęściej wykonywane roboty ziemne, jakimi jest kopanie rowów i robienie wykopów, mogły się odbywać bez wypadków przy pracy.

Jak już sama nazwa dowodzi, „Wskazówki“ nie mają charakteru normy prawnej; są to zalecenia o charakterze doradczym, które dopiero po wypróbowaniu ich w praktyce będą stanowiły podstawę do opracowania norm prawnych*).

*) Kierownictwa zakładów pracy powinny braki i niedociągnięcia zauważone we „Wskazówkach“ oraz wnioski w sprawie ich uzupełnienia zgłaszać do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Departamentu Pracy.

NIEZBĘDNE ŚRODKI OSTROŻNOŚCI

1. Każdy wykop należy dostatecznie zabezpieczyć przed wpadnięciem osób do niego i tak oznaczyć, aby był widoczny zarówno w dzień jak i w nocy. Zabezpieczeniem takim może być przykrycie deskami lub otoczenie poręczami 1 m wysokimi przy odpowiednim oświetleniu w nocy.

2. (1) Rowy głębsze niż 1,25 m, przeznaczone na prowadzenie w nich przewodów kanalizacyjnych, wodociągowych, ogrzewalnych i gazowych, kabli oraz wszelkich innych przewodów, muszą posiadać ściany pochyle, o pochyłości dostosowanej do danego gruntu o ile nie są wykonane w skale lub podobnym twardym gruncie. Należy przy tym uwzględnić warunki spowodowane rodzajem gruntu, wodą zaskórnią i ewentualnie zwartością nawierzchni drogi. Zamiast nadawania pochyłości, ściany rowu muszą być fachowo obudowane lub rozparte, a obudowa względnie rozpieranie musi postępować równocześnie z wykopem.

(2) W gruncie rodzimym dostatecznie zwartym i przy głębokościach od 1,25 — 1,75 m wystarcza obudowa pionowa. W gruncie sypkim lub wodonośnym nie wolno kopać od razu głęboko; wykop musi postępować cienkimi warstwami (20—30 cm), które należy natychmiast obudowywać. W gruncie wodonośnym należy przy takiej obudowie dawać słomę po zewnętrznej stronie ścian obudowy.

(3) W razie przewidywania silnych wstrząsów, jakie mogą być spowodowane ruchem pojazdów itp. albo gdy grunt w pobliżu był już poprzednio zruszony, lub gdy zwały materiałów złożonych w bezpośrednim sąsiedztwie mogą wywierać poważny nacisk, należy nawet płytsze rowy (poniżej 1,25 m) obudować lub nadać ich ścianom odpowiednie nachylenie.

(4) Rowy ze zwisami muszą być zawsze obudowane.

3. (1) Grubość bali użytych do odeskowania, musi wynosić przynajmniej 5 cm, a przy wykopach o głębokości ponad 3 m, zwłaszcza w gruncie wilgotnym, przynajmniej 6,3 cm. Wszystkie bale użyte do odeskowania muszą być jednakowej długości. Średnica rozpór musi być dostosowana do ich długości, do odstępów między usztywnieniami i do ilości rozpór użytych do każdego usztywnienia. Rozpory drewniane muszą mieć średnicę co najmniej 10 cm; powinny one być przycięte dokładnie na miarę tak, aby o ile możności nie trzeba było używać podkładek. Bale usztywniające (tak zwane lasze) muszą być odpowiednio grube i szerokie zgodnie z zasadami i wymaganiami techniki budowlanej.

(2) Przy użyciu do odeskowania bali o długości 4 m lub większej, należy w każdym polu (na długość bali) dać trzy usztywnienia, mianowicie jedno w środku, a dwa po końcach bali. Usztywnienia wspólne dla stykających się końców bali dwóch sąsiednich pól nie mogą być stosowane przy normalnej obudowie..

4. Żelazne rozpory użyte do obudowy rowu, w którym mają być układane długie i ciężkie rury, muszą być tak wykonane, aby w razie przekładania usztywnień dawały się rozbierać i usuwać od góry bez potrzeby wchodzenia pod balansującą rurę.

5. Obudowę wolno wymieniać i usuwać tylko na podstawie zarządzenia wydanego przez odpowiedzialnego kierownika roboty i tylko pod dozorem.

6. (1) Po przerwach w pracy spowodowanych świętem, deszczem lub innymi przyczynami, należy przed ponownym podjęciem pracy obudowę zbadać i w razie potrzeby naprawić.

(2) W przypadku stwierdzenia jakiejkolwiek zmiany położenia bali obudowy lub rozpór, należy zbadać przyczynę tej zmiany i obudowę doprowadzić do należytego stanu przez nadanie rozporom z powrotem właściwego położenia lub przez wykonanie nowych usztywnień obok istniejących.

(3) Badanie obudowy powinno także obejmować sprawdzenie, czy nie tworzą się tak zwane puste ściany, to znaczy czy grunt nie usuwa się zewnątrz rowu poza odeskowaniem. W razie stwierdzenia takich pustych ścian należy miejsca puste wypełnić np. słomą, która powstrzyma dalsze usuwanie się, a w gruncie wodonośnym także zamulanie rowu.

7. (1) Rozpory, na których spierają się pomosty robocze lub materiałowe, muszą być specjalnie zabezpieczone podpórkami (knagami) lub w inny sposób. Pomosty muszą mieć przynajmniej 40 cm szerokości i muszą posiadać krawężniki z desek (bortnice). Przy rowach węższych niż 80 cm pomost musi być tak wykonany, aby wyrzucanie ziemi w górę mogło się odbywać tylko przed siebie.

(2) Jeżeli wydobywanie ziemi z wykopu odbywa się przy użyciu urządzeń mechanicznych (bagrownice, podnośniki itp.) należy zarówno przed użyciem tych urządzeń jak i podczas ich pracy badać i sprawdzać wszystkie ich części nośne.

(3) Przy pracy w wilgotnym gruncie gliniastym należy wszystkie pomosty, przejścia, kładki itp. posypywać piaskiem gruboziarnistym w celu zabezpieczenia pracujących przed poślizgnięciem się.

8. (1) Rowy o głębokości ponad 1,5 m należy zaopatrzyć w wystarczającą ilość drabin w celu bezpiecznego schodzenia i wychodzenia.

(2) Schodzenie do rowów i wychodzenie z nich po rozporach jest wzbronione.

(3) Opuszczanie i wyciąganie osób jakimikolwiek urządzeniami i podnośnikami używanymi do wydobywania ziemi jest wzbronione.

9. Przy kopaniu rowu należy z każdej strony zachować wolny pas o szerokości 60 cm, na który nie wolno wysypywać wydobywanej ziemi ani składać materiałów budowlanych, rur itp. W przypadku gdy to jest niemożliwe, musi być rów specjalnie zabezpieczony przed zasypaniem, w razie potrzeby za pomocą obudowy nawet przy mniejszych głębokościach. Rów-

niez zwały wydobytej ziemi itp. należy skutecznie zabezpieczyć przed usunięciem się np. za pomocą zakotwiczonych bali.

10. Rowy o szerokości ponad 80 cm muszą być zaopatrzone w dostateczną ilość przejść z jednej strony na drugą. Użyte do tego kładki należy tak układać, aby miały wystarczające oparcie i nie mogły się zesunąć. Muszą one być wykonane ze zdrowego materiału i nie mogą się uginać pod człowiekiem.

11. (1) Nieznaczne wyźłobienia w bocznych ścianach rowu, potrzebne przy łączeniu rur, wolno wykonywać tylko przy takim zabezpieczeniu ścian, które zapobiega zasypaniu się wgłębienia.

(2) W gruncie sypkim usztywnienia wgłębień muszą być wykonane w postaci skrzynek.

12. (1) Na wbudowanych rozporach nie wolno opierać ani składać dużych ciężarów np. ciężkich rur.

(2) Duże ciężary należy spuszczać i wyjmować jedynie przy użyciu odpowiednich podnośników.

(3) Haki do spuszczenia rur powinny być w czasie mrozu owinięte, aby rura nie mogła się ześlizgnąć.

13. Piece do topienia lub gotowania surowców (ołów, asfalt, smoła itp.) należy tak ustawiać aby nie mogły się przewrócić. Przy spuszczeniu napełnionych kubłów i łyżek odlewniczych należy mieć na uwadze ochronę pracowników przed przelewającym się roztopionym surowcem, którym nie wolno napełniać naczyń po brzegi. Napełnione naczynia wolno odbierać dopiero wtedy, gdy zostały opuszczone na wysokość pierśi odbierającego.

14. (1) Przy stosowaniu gorącego asfaltu, smoły, dziegciu, ołowiu itp. należy używać rękawic ochronnych, które pracodawca musi dać do dyspozycji.

(2) Powierzchnia, która ma się zetknąć z płynnym metalem, musi być zupełnie sucha. Resztek płynnego metalu nie wolno ochładzać wodą ani wlewać do wody.

15. (1) Przed wywołaniem ciśnienia w rurach, należy wszystkie kolana i wolne końce dobrze usztywnić.

(2) Redukcji ciśnienia w rurach i zwolnienia końcowych zamknięć można dokonywać tylko wtedy, gdy w zasięgu niebezpieczeństwa nikogo nie ma.

16. (1) Przy zasypywaniu rowów wolno obudowę dopiero wówczas usunąć, gdy po wypełnieniu rowu stała się ona zbędną. Bale należy wyjmować pojedynczo; w razie potrzeby należy przy tym usztywnienia przekładać. Przy usuwaniu odeskowania należy rozpory na końcach każdego pola usuwać jako ostatnie, przy czym nikt nie może się znajdować podczas tego w obrębie pola. Gdy niebezpieczeństwo zawalenia się specjalnie zagraża, należy obudowę pozostawić w ziemi.

2) Zasypywanie rowów i wykopów należy przeprowadzać starannie i dokładnie warstwami o grubości około 20 cm, które należy ubijać. Po zasypaniu wykop powinien być zalany wodą. Górny poziom zasypanego wykopu należy doprowadzić do poziomu otaczającego gruntu. Świeżo zasypyany rów lub wykop powinien być zabezpieczony przez czas osiadania, jeżeli po nim mają jeździć pojazdy.

II. PRACE PRZY PRZEWODACH GAZOWYCH

WSTĘP

Z powodu trujących własności gazu świetlnego muszą być zachowane pewne środki ostrożności przy wszystkich pracach, przy których jest możliwe wydostawanie się gazu na zewnątrz. Niebezpieczeństwo to istnieje przede wszystkim w czasie robót przy rurociągach gazowych, z których gaz znajdujący się pod ciśnieniem wydobywa się przez najmniejszą nieszczelność.

Nie mniej groźnym niebezpieczeństwem jest wybuchowość gazu świetlnego, gdyż mieszanina z powietrzem zawierająca 5 — 31% gazu zapala się z wybuchem przy zetknięciu się z płomieniem lub nawet z iskrą.

Mniej niebezpieczny jest gaz ziemny, gdyż przeważnie nie posiada własności trujących, oddychanie nim wywołuje tylko przejściowe niefrasobliwe podniecenie, a u niektórych osób wymioty. Wybuchowość jego występuje w granicach 5 — 15% zawartości gazu w powietrzu.

Zalecenia podane we „Wskazówkach“ mają zastosowanie nie tylko do gazu świetlnego, ale do wszystkich gazów i par posiadających podobne właściwości tj. trujących i wybuchowych.

Wskazówki niniejsze, które nie mają charakteru norm prawnych i zawierają tylko zalecenia o charakterze doradczym,

podają te sposoby pracy i te środki ostrożności, jakie są konieczne w celu uniknięcia wspomnianych niebezpieczeństw.

A. Wchodzenie do kanałów, wykopów, zbiorników itp.

1. (1) Do kanałów, tuneli, szybów, komór, dołów i wykopów mieszczących rurociągi gazowe wolno wchodzić dopiero po niezawodnym stwierdzeniu w odpowiedni sposób np. za pomocą wykrywacza gazów t.zw. detektora, lampy bezpieczeństwa itp., że nie ma w nich żadnych gazów szkodliwych dla zdrowia i niebezpiecznych dla życia, w szczególności trujących i wybuchowych.

(2) Pracownik wchodzący do opisanych miejsc powinien być przewiązany pod pachami pasem typu strażackiego z przymocowaną doń liną, a w razie braku pasa samą liną. Lina musi być mocna, wypróbowana i nie może być sztukowana. Górny koniec liny należy umocować do punktu stałego na powierzchni np. do słupa, muru, belki itp.

(3) Pracownik wchodzący do dołu, kanału itp. musi być przez cały czas swego pobytu tam obserwowany przez innego pracownika znajdującego się na zewnątrz i trzymającego linę zabezpieczającą.

(4) Obserwujący musi być zdolny do wyciągnięcia w razie potrzeby zagrożonego pracownika i do pokonania przy tym oporu, jaki stawia bezwładne ciało i tarcie liny o ściany. Musi on mieć zapewnioną możliwość przywołania natychmiastowej pomocy 2 — 3 silnych osób bez opuszczania swego stanowiska.

(5) W razie spostrzeżenia u zagrożonego pracownika objawów zatrucia należy go natychmiast wyciągnąć z niebezpiecznego miejsca.

(6) Wyciąganie należy przeprowadzać w taki sposób, aby wyciągany nie był narażony na uduszenie, zranienie, złamanie ręki itp.

2. (1) Wchodzenie do zbiorników, kanałów, dołów itp., w których mogą się zbierać gazy lub pary trujące, odurzające

lub wybuchowe, jest dozwolone tylko przy zachowaniu środków ostrożności, jakie powinny być określone dla każdego poszczególnego przypadku zależnie od spodziewanego stężenia gazów i par, jak np. doprowadzanie świeżego powietrza, użycie sprzętu ochrony dróg oddechowych, aparatów tlenowych itp. Wskazówka ta ma analogiczne zastosowanie do wszelkich prac naprawczych wykonywanych z zewnątrz.

(2) Wypoczywanie i spanie w miejscach, w których takie niebezpieczeństwo zagraża, jest wzbronione, a miejsca i pomieszczenia niebezpieczne pod tym względem powinny być oznaczone w sposób widoczny.

B. Praca w kanałach, wykopach, zbiornikach itp.

3. Przy układaniu przewodów gazowych w ziemi należy przestrzegać wskazówek podanych w części I. „Kopanie rowów“ a zwłaszcza w ustępach 12 — 16.

4. O ile istnieje możliwość pojawienia się w miejscu pracy gazów palnych lub wybuchowych, wolno pracować tylko przy użyciu lamp bezpieczeństwa. Za pomocą odpowiednich napisów i wywieszek należy zabronić palenia tytoniu w pobliżu tych miejsc.

5. (1) Roboty przy rurociągu gazowym nieodłączonym od sieci gazowej będącej w ruchu wolno wykonywać tylko pod fachowym dozorem i w dostatecznym składzie pracowników.

(2) Roboty niebezpieczne wolno powierzać tylko takim osobom, które są dokładnie obznajmione z grożącym niebezpieczeństwem. Nie wolno ich powierzać młodocianym poniżej 18 lat. Prace wykonywane przez młodocianych w celu nauki mogą być wykonywane tylko pod odpowiednim nadzorem.

(3) Przy robotach, przy których nie da się uniknąć wytwarzania się w niebezpiecznych ilościach gazów, pyłu względnie par szkodliwych dla zdrowia lub łatwopalnych, należy — o ile to jest możliwe w istniejących warunkach miejscowych — unieszkodliwiać substancje szkodliwe lub niebezpieczne w miej-

scu ich powstawania na drodze chemicznej lub odprowadzać je w sposób niezagrażający niebezpieczeństwem przez zastosowanie odpowiednich wyciągów miejscowych. Gdyby to nie było możliwe, należy dane miejsce lub pomieszczenie dostatecznie przewietrzać drogą naturalną, a w razie potrzeby mechanicznie.

(4) Stanowiska robocze należy tak wybrać i urządzić, aby pracownicy byli jak najmniej wystawieni na szkodliwe działanie gazów, pyłu i par. W razie potrzeby należy dostarczyć odpowiedniego sprzętu ochronnego jak maski przeciwgazowe, rękawice itp. i dopilnować, aby sprzętu tego używano.

6. (1) W pobliżu miejsca pracy musi się znajdować personel wyszkolony w udzielaniu pierwszej pomocy, w szczególności w cuceniu i stosowaniu sztucznego oddychania, oraz zaopatrzony w odpowiednie środki ratownicze jak amoniak, kofeina, koramina itp.

(2) Jeżeli ciśnienie szkodliwego gazu w rurociągu przekracza 80 mm słupa wody, powinien znajdować się na miejscu odpowiedni sprzęt ratowniczy np. aparat tlenowy; sprzęt ten powinien być zdalny do natychmiastowego użytku, a personel udzielający pierwszej pomocy musi być dostatecznie wyszkolony za pomocą okresowych ćwiczeń w jego użyciu i zastosowaniu.

7. Otwarty płomień i lampy niebędące lampami bezpieczeństwa należy trzymać z dala od miejsc, gdzie zachodzi możliwość uchodzenia gazów palnych. Piece do topienia ołowiu, kuźnie polowe i inne paleniska muszą być umieszczone w dostatecznej odległości przy uwzględnieniu kierunku wiatru. Odległość ta musi być zwiększona w razie mrozu, gdy gaz wydostający się z nieszczelności pod ziemią łatwiej się przedostaje przez ziemię zamrożoną niż przez niezamrożoną.

8. W miejscu pracy muszą się znajdować narzędzia potrzebne do pewnego i szybkiego wykonania roboty oraz materiały potrzebne do usunięcia nieszczelności w przewodach. Również musi być przewidziana dostateczna ilość sił roboczych i sprzętu pomocniczego jak drabiny, liny, pasy itp. zapewniają-

cego w razie potrzeby szybkie wydobyć pracowników z wykopu, kanału, dołu itp. .

9. (1) Przed rozłączeniem rurociągu o średnicy 80 mm lub większej należy odciąć gaz w sposób uniemożliwiający jego dalszy dopływ. Otwarte końce rury i innych miejsc wypływu gazu należy zamknąć szczelnie za pomocą czopów drewnianych, gliny itp. na cały czas wykonywania pracy.

(2) Pracującym w wykopie lub w dole wolno przebywać w miejscach położonych w kierunku wypływającego gazu tylko tak długo, jak to jest niezbędnie potrzebne. W chwili przerwania pracy należy otwarte rury zatkać szczelnie przykrywkami żeliwnymi, albo czopami, zasuwami itp.

(3) Zanieczyszczeń zatykających rurę nie wolno usuwać za pomocą gazów palnych. W zgięciach, kolankach i odgałęzieniach narażonych na częste zatykanie się, należy umieścić urządzenie umożliwiające mechaniczne usuwanie tych zatknięć z zewnątrz.

10. W krytych szybach i komorach z regulatorami jakiegokolwiek prace przy rurociągach zawierających gaz pod ciśnieniem mogą być wykonywane tylko przez fachowców.

11. (1) Rurociągi opróżnione z gazu wolno dopiero wówczas spawać, gdy już nie ma niebezpieczeństwa tworzenia się wybuchowej mieszaniny gazu z powietrzem. Uzyskuje się to przez dokładne przedmuchiwanie rurociągu powietrzem lub gazem niepalnym.

(2) Prace spawalnicze na rurociągach gazowych będących w ruchu mogą być tylko wówczas podejmowane, gdy elementy podlegające spawaniu znajdują się na wolnym powietrzu tak, że nie należy się obawiać niebezpiecznego nagromadzenia się gazu, oraz tylko wtedy, gdy ciśnienie gazu w rurociągu jest tak wysokie, a rurociąg tak szczelny, że nie ma niebezpieczeństwa wytwarzania się mieszaniny wybuchowej gazu z powietrzem. Prace te wolno powierzać tylko spawaczom szczególnie wyszkolonym t.zw. gazociągowym i podejmować je tylko pod fachowym kierownictwem. Ta ostatnia wskazówka odnosi się przede wszystkim do przewodów gazu ziemnego budowanych na ci-

śnienie do 25 at i do rozdzielników na kopalniach gazu ziemnego, gdzie ciśnienie ruchowe dochodzi do 100 at, wobec czego każde spawanie musi być wykonane bardzo starannie i umiejętnie.

(3) W czasie spawania należy się stosować do wskazówek mających na celu ochronę oczu spawacza i otoczenia.

Prace wewnątrz budynków

12. (1) Przed rozpoczęciem prac przy przewodach rozdzielczych wewnątrz budynków, należy zamknąć główny dopływ gazu.

(2) O ile wykonywane roboty na to pozwalają należy przewody zamknąć szczelnie odpowiednimi końcówkami jak na gwintowane przykrywy, czopy itp.

(3) Szczególną ostrożność należy zachować przy pracy w piwnicach i suterrenach, które specjalnie sprzyjają gromadzeniu się w nich gazu wydobywającego się z nieszczelności pod ziemią.

13. Gdy w wyjątkowych przypadkach prace muszą być podjęte przy elementach zawierających gaz pod ciśnieniem, należy je przeprowadzać w obecności drugiej osoby. Okna i drzwi muszą być przy tym pootwierane, a użycie ognia i otwartego płomienia oraz palenie tytoniu jest bezwzględnie wzbronione. W braku dziennego światła należy do oświetlenia używać lamp bezpieczeństwa.

14. Pracownicy mają obowiązek zbadać rusztowanie i drabiny oraz inne urządzenia pomocnicze, których mają zamiar używać i przekonać się, czy stan ich nie grozi wypadkiem.

15. (1) W razie stwierdzenia powonieniem obecności gazu w zamkniętej przestrzeni, lub gdy zachodzi podejrzenie ulatniania się gazu inp. gdy gazomierz wykazuje przepływ, należy przede wszystkim pootwierać drzwi i okna, zwłaszcza górne. Dopiero po dokładnym przewietrzeniu w ten sposób, wolno przystąpić do szukania nieszczelności. Czynność tę należy wy-

konywać tylko przez posmarowanie przewodów wodą mydlaną, a wówczas bańki powietrzne wskażą miejsce nieszczelne, albo przy użyciu wykrywacza gazu. Szukanie nieszczelności przy użyciu otwartego płomienia, jak również zapalanie zapalek i zapalniczek jest wzbronione.

(2) Przy użyciu gazu ziemnego należy pamiętać, że woń jego jest bardzo słaba i że nie wszystkie osoby ją wyczuwają zwłaszcza, że przechodząc przez warstwę ziemi zostaje on w pewnym stopniu pozbawiony składników wydających woń. Dlatego przy gazie ziemnym należy dokładnie obserwować gazomierz czy nie wykazuje ułatniania się gazu i nie podejmować żadnej pracy w pomieszczeniu przed przewietrzeniem go.

(3) Zapalanie i gaszenie światła elektrycznego w pomieszczeniu, w którym stwierdzono wydobywanie się gazu, jest tylko wówczas dozwolone, gdy armatura lamp elektrycznych jest gazoszczelna, a wyłączniki do zapalania i gaszenia oraz bezpiecznik znajdują się na zewnątrz pomieszczenia.

(4) Gdy instalacja elektryczna w takich pomieszczeniach nie odpowiada warunkom wymienionym w punkcie 3, lub w razie potrzeby użycia dodatkowego światła, wolno używać do oświetlenia tylko lamp bezpieczeństwa.

(5) Wszelkie prace w takich pomieszczeniach powinny być przeprowadzane w zasadzie przez dwie osoby.

16. W razie niezalezienia nieszczelności lub w razie niemożności natychmiastowego usunięcia jej należy zamknąć główny zawór i zawiadomić bezpośredniego przełożonego.

17. (1) Nakrętki na dopływowych i odpływowych rurach gazomierza muszą być ścielnie podokręcane.

(2) W razie wyłączenia gazomierza należy rurę dopływową ścielnie zamknąć.

18. Osoby pracujące przy ulicznych przewodach dopływowych, zarówno na ulicy jak i wewnątrz budynku, muszą się w porę ze sobą porozumieć tak przy wyłączaniu dopływu gazu, jak i bezpośrednio przed ponownym włączeniem. Muszą one

uważać, aby gaz nie wypływał z niezamkniętych przewodów, lamp i przyrządów.

19. Do pomieszczeń, w których znajdują się przewody gazowe, nie wolno wchodzić z otwartym płomieniem jeżeli pomieszczenia te były przez dłuższy czas, np. przez noc zamknięte; wolno to uczynić dopiero po stwierdzeniu węchem, że powietrze nie zawiera gazu, a przy stosowaniu gazu ziemnego nie-
nawonionego dopiero po dokładnym przewietrzeniu pomieszczenia.

1491

